

Sygn. akt VI GC 346/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 lutego 2014 r.

Sąd Okręgowy w Rzeszowie VI Wydział Gospodarczy w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Anna Harmata

Protokolant: sekr. sądowy Joanna Stafska

po rozpoznaniu w dniu 19 lutego 2014 r. w Rzeszowie

na rozprawie

sprawy z powództwa: Skarbu Państwa - Ministra Skarbu Państwa w W.

przeciwko: (...) Spółce Akcyjnej
w P.

o stwierdzenie nieważności uchwały ewentualnie uchylenie uchwały

I. stwierdza nieważność uchwały nr 4 Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia akcjonariuszy spółki (...) SA w P. z dnia 28 sierpnia 2013r. w sprawie zmiany statutu spółki,

II. zasądza od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej w P. na rzecz powoda Skarbu Państwa - Ministra Skarbu Państwa w W. kwotę 360 zł (trzysta sześćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego,

III. nakazuje ściągnąć od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej w P. na rzecz Skarbu Państwa – Sąd Okręgowy w Rzeszowie kwotę 2.000 zł (dwa tysiące złotych) tytułem opłaty sądowej od pozwu od uiszczenia której powód był zwolniony.

Sygn. akt VI GC 346/13

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 19 lutego 2014 r.

Pozwem wniesionym w sprawie powód Skarb Państwa reprezentowany przez Ministra Skarbu Państwa wniósł przeciwko (...) S.A. o stwierdzenie nieważności uchwały nr 4 Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia akcjonariuszy spółki (...) S.A. w P. z dnia 28.08.2013 r. na podstawie art. 425 § 1 ksh w zw. z art. 422 § 2 pkt 2 ksh ewentualnie w przypadku nieuwzględnienia powyższego wniosku na podstawie art. 422 § 1 ksh w zw. z art. 422 § 2 pkt 2 ksh o uchylenie w/w uchwały. Powód wniósł również o zasądzenie kosztów postępowania.

W uzasadnieniu powód wskazał, że posiada 18,83 % udziału w kapitale zakładowym spółki o łącznej wartości 4 060 000 zł. W dniu 28.08.2013 r. odbyło się Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie akcjonariuszy spółki, na którym podjęto uchwałę nr 4 w sprawie zmiany statutu spółki, poprzez dodanie do § 3 ust. 22 o następującej treści: akcje serii (...) o numerach od (...)— (...) objęte są zakazem zbywania w okresie w jakim sprawozdanie finansowe spółki wykazuje stratę. Powód wskazał także, że to Minister Skarbu Państwa prowadzi sprawy o uchylenie i stwierdzenie nieważności uchwał podjętych przez walne zgromadzenia i zgromadzenia wspólników z udziałem Skarbu Państwa.

Na uzasadnienie wniosku o stwierdzenie nieważności uchwały wskazał naruszenie art. 20 ksh w zw. z art. 337 § 1 ksh w zw. z art. 337 § 2 ksh. Akcje o numerach wskazanych w uchwale są akcjami Skarbu Państwa. Stosownie do art. 337

ks akcje są zbywalne, w drodze wyjątku można wprowadzić ograniczenie możliwości rozporządzania nimi, nie można zaś doprowadzić do trwałej niemożności ich zbycia. Tymczasem z uwagi na to, że wynik finansowy spółki od wielu lat jest ujemny zaskarżona uchwała faktycznie uniemożliwia akcjonariuszowi mniejszościowemu obrót jego akcjami. Ograniczenie nadto zostało uzależnione od zdarzenia przyszłego i niepewnego, co uniemożliwia obiektywne określenie czasu trwania zakazu. Wprowadzenie ograniczenia zbycia dotyczy tylko akcjonariusza mniejszościowego bez żadnego uzasadnienia, co prowadzi do nadużywania prawa wspólników większościowych kosztem mniejszościowych, co nie było obiektywnie uzasadnione z punktu widzenia interesów spółki.

Na uzasadnienie żądania uchylenia zaskarżonej uchwały powód wskazał na sprzeczność z dobrymi obyczajami polegającymi na obowiązku uwzględnienia w odpowiednim stopniu interesów służących wszystkim akcjonariuszom spółki. Tymczasem zaskarżona uchwała prowadzi do pogorszenia statusu wspólnika mniejszościowego, wpływając negatywnie tylko na sytuację Skarbu Państwa, pomijając pozostałych akcjonariuszy, pozbawiając go możliwości realizacji uprawnień wynikających z uczestnictwa w spółce.

Powód wskazał, że przedstawiciel Skarbu Państwa głosował przeciwko uchwale oraz żądał zaprotokołowania sprzeciwu.

W odpowiedzi na pozew pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie kosztów postępowania.

Pozwany podniósł, że zbycie niewielkiej ilości akcji przez Skarb Państwa zapoczątkuje wydawanie akcji byłym pracownikom i rozdrobnienie akcjonariatu, co wobec trudnej sytuacji spółki znacznie utrudni jej funkcjonowanie. Sytuacja spółki wymaga zwoływania częstych zgromadzeń akcjonariuszy, bez których zarząd nie podejmuje kluczowych decyzji. Zwiększenie liczby akcjonariuszy z trzech do około tysiąca dodatkowo utrudni ten proces oraz dyskusję o restrukturyzacji.

Pozwany zaprzeczył, aby zakaz zbywania akcji miał charakter trwały, że sam powód widzi szansę na poprawę sytuacji spółki, jako że głosował przeciwko jej likwidacji. Dalej wskazał, że strata ma charakter bilansowy z amortyzacją środków trwałych. Obecnie spółka posiada względną płynność finansową i istnieją realne możliwości pokrycia straty. Gdy sytuacja ustabilizuje się akcje zostaną uwolnione, natomiast obecnie akcje pracownicze mogłyby doprowadzić do upadłości. Ograniczenie zbywania akcji służyło ograniczeniu przystępowania do spółki osób z jej punktu widzenia niepożądanych.

Pozwany zaprzeczył także naruszeniu zasady równości i art. 20 ksh, jako że sytuacja dotycząca akcjonariuszy nie jest taka sama.

W piśmie z daty 9.12.2013 r. powód ustosunkowując się do odpowiedzi na pozew wyjaśnił, że pakiet akcji który może zostać przeznaczony do zbycia to 595 000 akcje, pozostałe 105 000 jest zarezerwowane do nieodpłatnego przekazania uprawnionym pracownikom zgodnie z ustawą o komercjalizacji i prywatyzacji z dnia 30.08.1996 r. Zarzucił próbę obejścia przepisów prawa poprzez próbę zablokowania w/w uprawnień pracowników. Dalej wskazał, że pozwany nie wykazał, aby rozszerzenie akcjonariatu miało negatywnie wpłynąć na sytuację spółki. Nadto pracownicy są żywo zainteresowani uzyskaniem akcji, będąc zainteresowanymi losem spółki i mogąc się przyczynić swoją pracą do jej rozwoju.

Na rozprawie strony ostatecznie podtrzymały stanowiska w sprawie.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 28.08.2013 r. odbyło się Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie akcjonariuszy spółki (...) S.A., z którego został sporządzony protokół w formie aktu notarialnego, rep A numer (...).

Na zgromadzeniu podjęto uchwałę nr 4 w przedmiocie zmiany statutu spółki przez dodanie do § 3 statutu ustępu 22 o treści: „Akcje serii (...) o numerach od (...)— (...) objęte są zakazem zbywania w okresie w jakim sprawozdanie finansowe spółki wykazuje stratę.”

W protokole wskazano, że z pisma Skarbu Państwa wynikało, że zamierza on zbyć znikomą ilość akcji, co uruchomi proces wydawania akcji byłym pracownikom i że takie działanie wobec trudnej sytuacji finansowej dotkliwie utrudni funkcjonowanie spółki. Pozostali akcjonariusze nie mieliby nic przeciwko zbyciu akcji znaczącemu inwestorowi.

Powód głosował przeciwko uchwale i zażądał zaprotokołowania sprzeciwu.

Dowody: protokół z dnia 28.08.2013 r. - akt notarialny rep A numer (...). k. 9-11,

Powód Skarb Państwa jako udziałowiec pozwanej spółki (...) S.A., dysponował 700 000 akcjami imiennymi serii A o numerach (...) - A (...) (16,82 % akcji) t.j. 105 000 akcjami A o numerach (...) - A (...) oraz 595 000 akcjami A o numerach (...) - A (...). Pakiet który mógł być przeznaczony do zbycia to 595 000 akcje, pozostałe 105 000 było zarezerwowane do nieodpłatnego przekazania uprawnionym pracownikom spółki. W razie sprzedaży akcji przez Skarb Państwa, niezależnie od ilości akcji sprzedanych z puli 595 000, wszczęta zostaje procedura przekazania akcji pracownikom.

Dowody: odcinek zbiorowy 105 000 imiennych akcji z dnia 11.07.2011 r. k. 16, odcinek zbiorowy 595 000 akcji imiennych z dnia 11.07.2011 r. k. 17, odcinek zbiorowy akcji imiennych 700 000 k. 18, umowa nr (...) z załącznikiem nr 5 k. 78-82, odpis KRS pozwanej spółki k. 12-15, zeznania słuchanej w charakterze reprezentanta pozwanego I. L. k. 121.

Sytuacja finansowa spółki w roku 2012 była bardzo trudna. Spółka nie posiadała kapitału zapasowego ani rezerwowego. Istniała niepokryta strata za lata ubiegłe w wysokości 15 604 589,32 zł. Spółka generowała straty od szeregu lat począwszy od roku 2004. W roku 2008 strata wyniosła - 30 732,66 zł., w roku 2009 - 2 125 454,62 zł., 2010 r. - 2 388 555,38 zł., 2011 r. - 9 907 713 zł., za rok 2012 w wysokości 1 118 811,36 zł. Rachunek przepływu środków pieniężnych za rok 2012 wykazał zmniejszenie stanu środków pieniężnych na kwotę 108 881,28 zł. Aktywa spółki w postaci maszyn i urządzeń wycenione na kwotę 2 000 000 zł. zostały zajęte w toku postępowania egzekucyjnego dotyczącego egzekucji kwoty 2 800 000 zł. na rzecz wierzyciela M. B.. Zatrzymane też zostały przez Urząd Skarbowy kwoty w wysokości 900 000 zł. na poczet należności od spółki. Spółka posiada zadłużenie w stosunku do swoich dostawców w wysokości około 800 000 zł. co do których upłynął termin płatności oraz w wysokości około 300 000 zł. co do których nie upłynął jeszcze termin płatności. Jednocześnie obecna sytuacja finansowa spółki nie gwarantuje, iż w/w należności zostaną zapłacone. Spółka prowadzi działalność gospodarczą w postaci druku książek i broszur reklamowych, nie osiągając dochodu.

Dowody: bilans na dzień 31.12.2012 r. k. 19-, rachunek zysków i strat na dzień 31.12.2012 r. k. 20, opinia prywatna biegłego rewidenta k. 21-23, sprawozdanie finansowe za rok 2008 k. 24-29, sprawozdanie finansowe za rok 2009 k. 30-36, sprawozdanie finansowe za rok 2010 k. 37-42, sprawozdanie finansowe za rok 2011 k. 43-47, zeznania słuchanej w charakterze reprezentanta pozwanego I. L. k. 121,

W dniu 28.01.2014 r. odbyło się Nadzwyczajne Zgromadzenie Akcjonariuszy spółki (...) S.A. którego przedmiotem obrad miała być m.in. zmiana statutu spółki poprzez wykreślenie zakazu zbywania akcji serii (...) objętego zaskarżoną w sprawie uchwałą nr 4 z dnia 28.08.2013 r. Do uchylenia statutu w tym zakresie nie doszło. Nie doszło także do sprzedaży akcji przez Skarb Państwa.

Dowody: pismo z dnia 23.12.2013 r. k. 102-103, pismo z dnia 30.01.2014 r. k. 114, pismo z dnia 30.12.2013 r. k. 115, zeznania słuchanej w charakterze reprezentanta pozwanego I. L. k. 121,

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o powołane powyżej dowody z dokumentów, których autentyczności i zgodności z rzeczywistym stanem rzeczy strony nie kwestionowały. Sąd dał wiarę zeznaniom słuchanej w charakterze reprezentanta pozwanej I. L., w zakresie w którym przedstawiła sytuację finansową i majątkową spółki i motywy

jakie towarzyszyły podjęciu spornej uchwały, a to uniemożliwienie zbycia akcji i zapobieżenie wydawania akcji pracowniczych. Ocena zasadności tych motywów należała do oceny prawnej. Sąd oddalił dowód z zeznań świadka M. B. jako że jego zeznania na okoliczność skutków sprzedaży akcji przez powoda były zbędnymi w sprawie /art. 227 kpc / z przyczyn podanych poniżej.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Stosownie do treści art. 425 § 1 zd. 1 ksh osobom lub organom spółki wymienionym w art. 422 § 2 przysługuje prawo do wytoczenia przeciwko spółce powództwa o stwierdzenie nieważności uchwały walnego zgromadzenia sprzecznej z ustawą.

Przepis ten kreuje szczególny rodzaj powództwa o ustalenie. Dotyczy on sytuacji gdy uchwała jest sprzeczna z ustawą i w związku z tym jest nieważna bezwzględnie, przy czym sprzeczność z prawem może odnosić się do samej treści uchwały.

Powód zarzucił sprzeczność treści uchwały z art. 337 ksh stosownie do którego § 1 akcje są zbywalne, jednak zgodnie z § 2 powołanego przepisu statut może uzależnić rozporządzenie akcjami imiennymi od zgody spółki albo w inny sposób ograniczyć możliwość rozporządzenia akcjami imiennymi.

W świetle powyższej regulacji zbywalność akcji spółki akcyjnej jest zatem ich immanentną cechą.

Powołany przepis art. 337 § 2 ksh stanowi wyjątek od zasady z art. 57 § 1 kc, zgodnie z którą nie można przez czynność prawną wyłączyć ani ograniczyć uprawnienia do przeniesienia prawa jeśli wg ustawy jest ono zbywalne i jako wyjątek przepis ten nie może być interpretowany rozszerzająco /por. Kodeks Spółek Handlowych, red. Prof.dr hab. J.A. Strzępka, / Kodeks Spółek Handlowych, Komentarz do artykułów 301-458, t. III, prof. Dr hab. Stanisław Sołtysiński, prof. Dr hab. A. Szajowski, prof. Dr hab. A.Szumański, prof. Dr hab. J.Szwaja, Warszawa 2003/

Sąd miał na uwadze ugruntowany w doktrynie i stanowiący konsekwencję powyższego pogląd, iż prawo akcjonariusza do rozporządzania akcją imienną nie może zostać wyłączone, gdyż takich uprawnień kodeks spółce nie przyznaje /por. R.Kowalkowski w : Kodeks Spółek Handlowych, Komentarz red. Z.Koźma i M. Ożoga oraz Kodeks Spółek Handlowych, red. Prof.dr hab. J.A. Strzępka/.

Sąd podziela także poglądy doktryny opowiadające się za stanowiskiem, że ograniczenie możliwości rozporządzania akcją nie może także polegać na czasowym wyłączeniu rozporządzalności /Kodeks Spółek Handlowych, Komentarz do artykułów 301-458, t. III, prof. Dr hab. Stanisław Sołtysiński, prof. Dr hab. A. Szajowski, prof. Dr hab. A.Szumański, prof. Dr hab. J.Szwaja, Warszawa 2003 jak też Kodeks Spółek Handlowych, kom do art. 337 ksh, red. Prof.dr hab. J.A. Strzępka oraz cytowani tam autorzy/.

Już z uwagi na powyższe, a więc co do zasady zakaz wprowadzania nawet czasowego wyłączenia rozporządzalności akcji- powództwo należało uwzględnić stwierdzając nieważność zaskarżonej uchwały jako sprzecznej z art. 337 ksh.

Realia niniejszej sprawy nakazywały jednak konstatację, iż w istocie omawiany zakaz nie był zakazem tylko czasowym, a efektem zaskarżonej uchwały było faktyczne wyłączenie prawa powoda do zbywania akcji –na czas nieokreślony, a w konsekwencji na czas nieograniczony.

Uchwała nie wskazywała konkretnego obiektywnie przewidywalnego czasokresu na który miał nastąpić zakaz zbywania akcji.

Jednocześnie określenie w niej iż „akcje objęte są zakazem zbywania w okresie w jakim sprawozdanie finansowe spółki wykazuje stratę” nie stanowiło żadnego czasowego kryterium choćby naprowadzającego ramy czasowe przedmiotowego zakazu.

Do powyższego wniosku doprowadziła analiza treści uchwały w świetle okoliczności towarzyszących jej podjęciu i sytuacji finansowej spółki. Jak to wynikało tak z przedłożonych dowodów z dokumentów wykazujących sytuację finansową spółki jak i zeznań reprezentanta pozwanej spółki spółka od szeregu lat generowała stratę. Jak wynikało z zeznań I. L. spółka wykazywała stratę począwszy od roku 2004 tj. od dziesięciu lat. Jej majątek w postaci maszyn i urządzeń został zajęty w toku postępowania egzekucyjnego na rzecz jednego z wierzycieli. Ponadto spółka posiada nieuregulowane zobowiązania na rzecz innych wierzycieli - swoich dostawców, co do których brak perspektyw na spłatę z uwagi na brak środków. Działalność gospodarcza spółki nie przynosi dochodów. Powyższe jednoznacznie prowadzi do wniosku, iż sytuacja w której spółka generuje stratę ma cechy trwałości. Brak podstaw do uznania w świetle zasad doświadczenia życiowego i analizując racjonalnie sytuację, że istnieją realne perspektywy na wygenerowanie zysku w jakimkolwiek określonym terminie, co dopiero otwierałoby powodowi możliwość zbycia akcji. Sama reprezentant pozwanej bowiem zeznała, iż w istocie dopiero uchwała w przedmiocie zmiany statutu (uchylene zaskarżonej uchwały) mogłaby faktycznie znieść zakaz sprzedaży. Tym samym ewentualne zniesienie zakazu byłoby uzależnione od woli pozostałych wspólników, a nie od obiektywnych okoliczności. Powyższe znajdowało oparcie tak w zeznaniach reprezentanta pozwanej jak i dokumentach zalegających w aktach sprawy i stanowiskach stron.

Wobec zasady zbywalności akcji, brak podstaw by sankcjonować faktyczny zakaz zbycia akcji i to podjęty właśnie w celu uniemożliwienia powodowi sprzedaży akcji.

Tym samym dalsze konsekwencje jakich wspólnicy chcieli uniknąć, a to kwestia wydania akcji pracowniczych i tego skutki dla spółki pozostaje wtórna. Na marginesie można tylko wskazać, iż skoro sprzedaż akcji przez Skarb Państwa jakimkolwiek nabywcy, również akceptowanemu przez spółkę (...), jak zeznała prezes zarządu pozwanego, i tak uruchomiłaby procedurę wydawania akcji pracowniczych, to argument chęci uniknięcia rozdrobnienia akcjonariatu, co miałoby utrudnić działalność spółki, traci na znaczeniu. Ponadto spółka umową z dnia 18.05.2000r. zobowiązała się do wykonania czynności technicznych związanych z nieodpłatnym udostępnieniem pracownikom akcji i chęć uniknięcia wykonania swych zobowiązań z tego tytułu nie może stanowić przekonywującego argumentu dla usprawiedliwienia podjęcia zaskarżonej uchwały. Nieprzekonywujące dla Sądu są argumenty pozwanego, iż brak możliwości udźwignięcia konsekwencji organizacyjnych i finansowych niniejszego jest czasowy. Stwierdzić bowiem należy, iż jak wynika z materiału dowodowego jest on czasowy od dziesięciu lat i nic nie wskazuje na to, a w każdym razie nie wskazano i wykazano tego w toku postępowania dowodowego, aby sytuacja miała się w konkretnym realium czasowym zmienić w sposób zdecydowany lub choćby znaczący na korzyść spółki.

Z uwagi na powyższe Sąd stwierdził nieważność zaskarżonej uchwały w oparciu o art. 252 § 1 ksh w zw. z art. 337 § 1 i 2 ksh orzekając jak w pkt I wyroku.

W przedmiocie kosztów postępowania, na które po stronie powoda złożył się koszt zastępstwa procesowego Sąd orzekł na podstawie art. 98 kpc i § 10 pkt 21 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu jak w pkt II wyroku, zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik postępowania.

Kosztami opłaty sądowej od pozwu której obowiązku poniesienia nie miał Skarb Państwa /art. 94 ustawy o kosztach sądowych/ Sąd obciążył pozwanego przegrywającego sprawę stosownie do art. 113 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych orzekając jak w pkt III wyroku.

Zarządzenie:

1. Odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć: pełnomocnikowi powoda i pełnomocnikowi pozwanego
2. K.: 14 dni .